

Borzák Tibor

Szolgálni a nemzetet

Beszélgetés B. Mikli Ferenc festőművésszel

Baján, a Rudnay utcában lakik – nyilván szerepe volt a névadásban. Emléktábla a sarki ház falán – biztosan ő kezdeményezte. Az innen karnyújtásnyira fekvő kápolna gyönyörűen felújítva fogad – neki köszönhető. Otthonában művészi rendetlenség. Kép kép hátán. Újságok, levelek, meghívók, katalógusok mindenhol. Büszkén mutatja szobája falán Rudnay Gyula, Nagy István festményeit, Lotz Károly vázlateit, László Gyula rajzait, féltve őrzi mindet. A festőállványon befejezetlen mű jelzi, visszavárja alkotóját. Idebenn tavaszt idéző zöld sziget a télikertben, odakinn télen mindig éhes cinkék serege az etetőben. A 85 esztendő B. Mikli Ferenc fáradtan ül le kedvenc foteljébe.

– *Mióta él ebben a házban?*

– Legalább hatvan éve. Édesapám építőmester volt. Sok házat tervezett és épített Baján. Ezt is, amiben lakom, s amit később átalakítottunk. Űgyesen csinálta: vett egy telket, felhúzott rajta egy házat, aztán továbbadta, s annak az árát megint telkekbe fektette. Egyébként sokáig a közelben, a Farkas utcában laktunk. Most is megvan a házunk.

– *Itt is született?*

– Nem. Én eredetileg nem katonavárosi vagyok. Baján, a Józsefvárosban születtem, a Rákóczi utca 30. szám alatt. Édesapám katonavárosi, édesanyám józsefvárosi volt. Amikor összeházasodtak, Katonavárosban telepedtek le. Előbb a hajdani Gyár utcában, nagyszüleim halála után pedig a Farkas utcában éltünk.

– *Édesanyja mivel foglalkozott?*

– Hímzőnő volt. Működtetett egy kis varrodát, ahol öt-hat asszony dolgozott rendszeresen. Pesti üzleteknek szállítottak. Tudja, mi az érdekes? Legtöbb esetben muzikus cigányok feleségei – akik amúgy magyarok voltak – jártak a műhelybe. Abban a városrészben nagyon sok kiváló cigányzenész élt.

– *Mikor került a neve elé a B.?*

– A Képzőművészeti Főiskolán, amikor Rudnay Gyula tanársegéde lettem. Soha nem kutattam a vezetéknevem eredetét, talán német gyökerei lehetnek. Én magam öt Mikli Ferencet ismerek, de festőművész egy sincs köztük. Egyik Németországban élő névrokonom egyszer fel is keresett. Nagybaracsán ugyancsak élt egy Mikli Ferenc, de már meghalt, csak a párja szerepel a telefonkönyvben, özv. Mikli Ferencné. Csodálkozott is egyik rég nem látott ismerősöm, amikor összefutottunk a városban, hogy én még élek – valahol olvasta a nevet, s azt hitte, én távoztam el az élők sorából. De ön is láthatja, itt vagyok!... Különbén a név majdnem stimmel: özv. Mikli Ferenc. Mert sajnós a feleségem már elment. Magyar-történelem szakos tanárnő volt, nagyon szeretett rajzolni, szőni.

Ezt a házat is úgy alakítottuk át, hogy mindketten nyugodtan tudjunk alkotni. De nekem a város szívében is van műtermem, a nagyobb méretű képeimet ott szoktam megfesteni.

– *Egyébként mit jelent a B. betű? Bácskai? Bajai?*

– Azt is jelentheti. De mindjárt kiderül, hogy jelenthet mást is. Ha nagyszüleim nem éltek volna vadházasságban, akkor én Béda lennék, tudniillik apai nagyapámat Bédának hívták. Első feleségével elég rövid ideig volt együtt, nem éltek valami jól, de hivatalosan nem váltak el. Nagyapám összeköltöztött Mikli Klára nagybaracscai dadával, házasságot viszont a helyzetre való tekintettel nem köthettek. Így lett gyermekük Mikli Antal. Az én apám. Tehát a B.-vel akár a Béda-vérvonatra is utalhatnék, hogy legalább egy betűt visszalophassak belőle.

B. Mikli Ferenc klasszikus hagyományokon nevelkedett Rudnay Gyula mellett a budapesti Képzőművészeti Főiskolán. Tehetsége, művészi munkája e nemes eredményekből építkezett, anélkül, hogy akár a nagybányai festészetnek egyenes folytatója lenne. Nagy tisztelettel és áhítattal adózik képeivel szülőföldjének, amely egész életét inspirálta és adott ihletet a megfestésre. A Duna, Baja, a hozzá közel álló vidékek nem egyszerűen csak tájképek, szép látványok, mert ezeken át zeng B. Mikli Ferenc érzékeny lelke és hódolata. A táj adta hangulatok és élmények sajátos feldolgozásához járul hozzá meditatív, szemlélődő alkata és érdeklődése, amely minduntalan elvezeti őt a közelebbi és messzibb tájakra, akár Tokaj, akár Görögország, Itália vagy Spanyolország legyen is neve e helyeknek. Tájai költeményekké válnak akkor is, amikor csak kompozíciós szerepük van embercsoportjai megjelenítésekor. Érzelmeket hordozó alakjai leginkább a tragikus mozzanatok pillanataiban állnak előttünk, de a bölcs néphit szép szokásainak, az év kiemelkedő napjainak, ünnepeinek megörökítése is meg-megújuló igénye a művésznek.

– Kratochwill Mimi

– *Szinte egész életét Baján töltötte. Miért hűséges szűkebb hazájához? Mi a vonzereje a bácskai vidéknek, a Sugovica-parti városnak?*

– Szeretem az itt élő embereket. Engem elsősorban a szüleimhez való ragaszkodás marasztalt. És javarészt miattuk jöttem vissza Bajára a Budapesten töltött éveim után.

– *Nem akárkióel tért vissza. Mesterével, Rudnay Gyulával...*

– A főiskolán nyugdíjazták Rudnajt, Szőnyi Istvánt, Varga Nándort. Amikor a háború után visszamentem a tanársegédi állásomba, mester nélkül maradtam. Rudnay posztját Bernáth Aurél vette át, ő pedig mást vett maga mellé. Nekem adtak egy műtermet az Epreskertben, egy évig még ott dolgozhattam. Természetesen nem szakítottam meg a kapcsolatomat Rudnayval, időnként felkerestem. Egyik alkalommal arról beszélt, hogy szeretne vidéken indítani egy művésztelepet a nagybányai minta alapján, mert úgy érzi, a magyar művészet, a magyar művészeti magatartás veszélyben van. Megkérdezte, vele tartanék-e. Gondolkodás nélkül igent mondtam. Azt azonban még nem tudta, hol is lenne az a művésztelep. Nekem egyből eszembe jutott Baja... Gyorsan hazautaztam, egyenest a városházára mentem. Megkerestem Babity József polgármestert – eredetileg lakatos volt! –, aki azt mondta, ő ehhez nem ért, nála okosabb emberekkel beszéljek. Így jutottam el dr. Jobbágy Jenő főjegyzőhöz és dr. Takács Endre városi levéltárhoz, aki egyébként a háború után Baja első polgármestere volt. Felvázoltam nekik az elképzeléseket, mire ők csodálkozva visszakérdeztek: „Rudnay lejönne Bajára? Hurrá!” Áldásukat adták rá.

– *Mit szólt hozzá Rudnay?*

– Örült neki. Kérdezgetett Bajáról. Előbb Nagy István festőművészről meséltem, aki életének utolsó éveit töltötte városunkban, itt is van eltemetve. Aztán feleltem az Éber családot. Őket ismerte, Éber Sándor és Éber Anna nála tanult, idősebb Éber Sándor

pedig közismert freskófestő volt. Szóba hoztam Tornyai Jánost is, aki szívesen járt Bajára, egyszer egy bajai földbirtokos szőlőskertjében hónapokat időzött. Rudnay azt mondta: „Ha Nagy Istvánnak jó volt ott meghalni, akkor nekünk jó lesz ott élni!” Úgy volt vele, ha befogad bennünket a város, tovább fogjuk vinni a képzőművészeti hagyományokat.

– *Ennek éppen hatvan esztendeje...*

– Igen, 1946. november 1-jén nyílt meg a művésztelep azelőtte nem sokkal felszabaduló Vojnich-kúriában, ahol a háború alatt orosz kórház volt. Elkezdtünk tagokat toborozni. Összetalálkoztam Bak János festőművésszel, aki szívesen velünk tartott, amint Kun István és mások is. Én viszont szerettem volna olyan kollégákat Bajára hozni, akiket jobban ismertem, ám Iványi Ödön orosz fogságban volt, Kovács Gézáat agyonlőtték a háborúban, Jankó János pedig határidős szobrászmunkája miatt nem tudott jönni.

– *Hogyan érezte magát Rudnay Gyula Baján?*

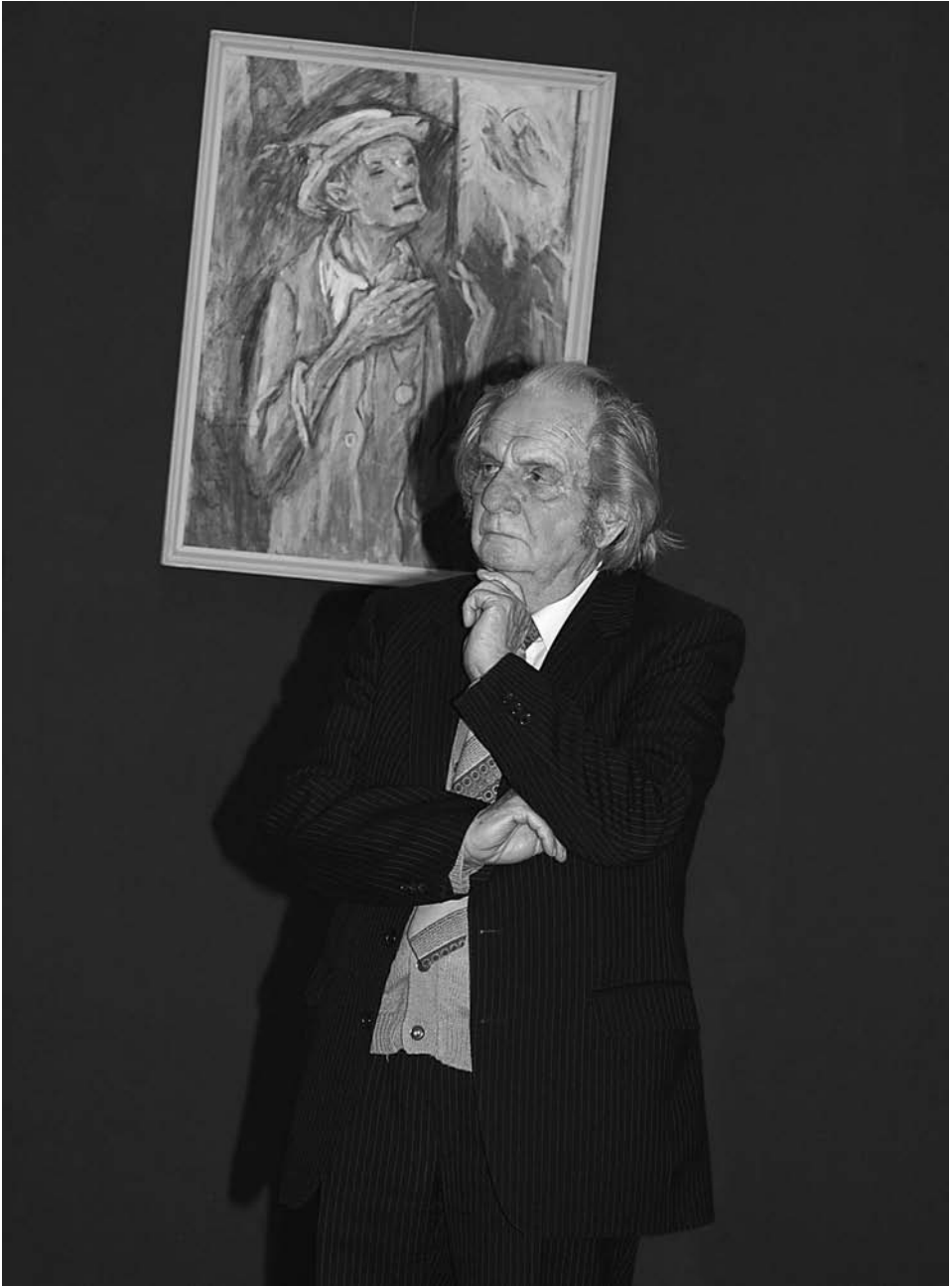
– Remekül. Először Peterdi Andor, a Petőfi Társaság elnöke (Várnai Zseni férje) kíséretében utazott le körülnézni a városban. Anélkül nem engedhettem el őket, hogy ne kóstolják meg a bajai halászevet. Értesítettem a Duna-parti Dobszay-féle vendéglőt, hogy nagyhírű vendégeket viszek. A város legjobb és leghíresebb fiákerese, Nagy Béla szállított bennünket. (Fiákerét azóta kiállították a múzeumban!) Az asztalon tepertős pogácsa és vörösbor, amíg beszélgettünk, szemünk láttára készült el a halászlé, ami nagyon ízlett nekik. Ez a „krúdys” hangulat teljesen elvarázsolta a mestert.

– *Milyen elgondolásokat valósítottak meg a művésztelepen?*

– Amikor Rudnay 1947. július derekán végleg leköltözött Bajára, egyértelműen megfogalmazta céljait. A munkás- és paraszttehetségek felkutatása, támogatása, korszerű képzőművészeti nevelése mellett nagyobb népi tömegek megmozgatását, a művészetek iránti lelkesedés felkeltését és látókörük tágítását is fontosnak tartotta megvalósítani. Nem utolsósorban pedig az iparművészet iránt érdeklődő tehetséges fiatalok felkutatását tűzte ki célul. Ezért a művésztelep égisze alatt szabadakadémiát szerveztünk a környékbeli tehetségeknek. Országos körlevelet adtunk közre, annyian jelentkeztek, hogy válogatni kellett közülük. Szabályos keretek közt kezdtünk hozzá a tennivalókhöz 1947. február 10-én, főiskolai tanterv alapján tanítottunk. A következő évre viszont nem kaptuk meg a minisztériumi engedélyt. Amíg nálunk egyre gyarapodott a növendéki létszám, addig a Képzőművészeti Főiskolán fogyatkozott. Ugyanis Rudnay miatt sokan lejöttek Bajára. Nos, ezt nem nézték jó szemmel a hivatalban, és megakadályozták a további munkánkat. Ettől kezdve szabadiskola formájában működtünk. Nagyon sokan indultak innen, például Mözsi Szabó István, Szurcsik János, Novák Lajos, Pump Károly, Weintrager Adolf, Hantos Károly, Bálint Attila, Udvardi Erzsébet, Széchenyi Lenke, Bakay Erzsébet, Klossy Irén. Többekkel tartom a kapcsolatot, Udvardi Erzsivel, Szurcsik Jánossal például. A Rudnay-növendékeknek – budapestieknek és bajaiaknak – közös tárlatuk is volt a Nagy István Képtárban. Egyébként Baján máig érezhető Rudnay Gyula szelleme, a nagy elődök hagyatékát méltóképpen ápolják a városban. Rendszeresek és színvonalasak a kiállítások. Létezik egy vizuális iskola is.

– *Milyen emlékeket őriz a művésztelep mindennapjaiból?*

– A mesterrel egymás mellett volt a műtermünk. Naponta benézett hozzám egy kávéra vagy egy pohár borra. Egyik alkalommal megkértem, engedje meg, hogy fessek róla egy portrét. Nem ellenkezett, azt viszont megszabta, hogy csupán negyven perccel ad. Fél óra múlva felállt, megnézte a képet, és így szólt: „Ez kész, ne tovább! Kérem a modelldíjat, egy jó pohár vörösborot!” Hamar kialakult a baráti körünk, a bajai műgyűjtők, művészetpártolók havonta összejöttek a művésztelepen. Közéjük tartozott Pilinszky Zsiga, a kiváló magyar tenorista is, aki időnként énekelt nekünk, születésnapján dallal köszöntötte a mestert. „Zsigám, te itt énekelsz, amikor az Operában volna a helyed!” – jegyezte meg

*B. Mikli Ferenc
Fotó: Bahget Iskander*

Rudnay. A kiváló énekes abban az időben szerényen élt Baján, a zeneiskolában tanított. Szóval sok szép emlék él bennem...

– *Miért értek véget az aranyidők?*

– Megromlott a mester egészsége. Nem valami dicséretes dolog, de ettől kezdve megindult a rivalizálás a tagok között a vezetői pozícióért. A művésztelep a Képzőművészeti Alap kezelésébe került, Kun Istvánt nevezték ki gondnoknak, engem pedig a szabadiskola irányításával bíztak meg, ami aztán Rudnay Gyula Képzőművészeti Körré alakult át, és a mai napig létezik, minden nyáron megszervezzük az alkotótáborunkat. A művésztelep 1952 végén szűnt meg, amikor Rudnay visszaköltözött Budapestre.

– *A megüresedett Vojnich-kúriába pedig „beköltözhetett” Nagy István a műveivel!*

– De csak később. A képtár létrehozását én javasoltam. Eredetileg az volt az elképzelésem, hogy mindkét bajai kötődésű mester, Rudnay Gyula és Nagy István nevét viselje a képtár, de a muzeológusok végül csak Nagy Istvánról nevezék el az állandó kiállításnak helyet adó képtárat.

– *Őn viszont utcát neveztetett el Rudnayról!*

– Nem véletlen!... Rudnay szeretett hozzánk járni, elbeszélgetett a szüleimmel, megivott egy pohár bort az apámmal. Ez az utca régebben az úgynevezett Állatvásár térrel volt határos, amikor beépült a terület, nevet kerestek az utcának. Ekkor álltam elő azzal az ötlettel, hogy viselje Rudnay Gyula nevét. Az 1. számú ház falán – ami időtlen idők óta kocsmaként funkcionál – emléktáblát is avattunk a tiszteletére, én csináltam a dombozművet.

B. Mikli Ferenc egyik énjét elsősorban a tájképei, lírai vallomásai uralják. Pillanatnyi reflexiók, a táj hangulatának, karakterének festői értelmezései. A valóságnak mégsem impresszionisztikus esetleges kivágatai ezek, hanem az évszaknak megfelelő, állandó érvénnyel bíró jellemzői. Az alkotó belső átérzésével és hevületével hitelesített festői megfogalmazásai. Szín- és formapoézis. A festmények mélyebb koloritjában ott lappang a dráma, fényben fürdő meleg színeiben a szeretetre, a humánusra vágyó alkotó öröme. Útkereséseiben, konfliktusaiban egyre erőteljesebben alakult ki vizuális jelképrendszere: a madár, a fa, a sírkő és a Nap. Felesége halála óta egyre többet foglalkozik az elmúlás gondolatával, visszatérően választja festészete témájaként a temetőket. A táj metamorfózisában az emberi élet örömeiben és drámai fordulataiban B. Mikli a színek és a formák kifejezési eszközeivel talál rá önmagára. Festészete közvetíti a személyes vallomást, sugározza az emberi humánomot, amely minden vizuálisan érzékeny ember számára közel hozza halkszavú és gazdag koloritú művészetét. – Bánszky Pál

– *Az ön életében szinte minden Rudnay körül forog: növendéke, majd tanársegéde volt, együtt alkottak a művésztelepen, a róla elnevezett utcában lakik. Arról még nem beszélt, hogyan került a képzőművészet közelébe, miért éppen a festészetet választotta?*

– Édesapám azt szerette volna, hogy építész legyek. Sokat rajzolgattunk együtt, főleg házakat terveztünk. Rajztanáraim közül legnagyobb hatással Balogh Károly bácsi volt rám, kapcsolatba kerültem Ágoston Vencellel, a tanítóképző líceum tanárával, illetve Gáspár Jánossal, a III. Béla Gimnázium tanárával is.

– *Baja híres festőjével, Nagy Istvánnal nem találkozott?*

– Dehogynem. Tizenhat éves lehettem, amikor megismerkedtem vele. A Kispan-dúr-szigeten (ma Petőfi-sziget) rajzolgattam, egyszer csak látom, hogy rávetül egy árnyék a papírra, Nagy István állt meg mögöttem. Ő is szeretett a szabadban rajzolni. Megengedte, hogy vele tartsak, majd haza is elkísérhettem. A konyhában a felesége, Marcsa néni a piacon vett káposztát pakolászta az asztalon. Érdekes látvány lehetett, mert Nagy István azonnal

lerajzolta pasztellkrétával. Aztán felém fordult, megkérdezte, milyennek találok hamarjában készült művét. Azt feleltem: „Nem lehetne szebb?” Mire így szólt: „Nem szép képet kell festeni, hanem jót.” Amit akkor a szigeten rajzoltam, az tetszett neki. A tanárain is tehetségesnek tartották, azt javasolták, próbáljam meg a Képzőművészeti Főiskolát.

– *Megpróbálta és sikerült.*

– A felvételi vizsgán a legnagyobb mesterek bírálták el a munkáinkat. Sorra nézték a rajzokat, amikor az enyémhez értek, Rudnay megjegyezte: „Minden a helyén van!” Én már attól végtelenül boldog voltam, hogy személyesen találkozhattam a mesterrel, akinek képeit először a *Vasárnapi Újság* mellékletében fedeztem fel, rendkívül nagy hatást gyakoroltak rám. Rudnay Gyula egyenes tartású volt, határozott ember benyomását keltette, minden mondatából lehetett tanulni. Sikerült a felvételem, mestert kellett választani.

– *Egyértelműen Rudnayt választotta?*

– Az én rajzaim Aba-Novák Vilmosnak, Szőnyi Istvánnak és Rudnay Gyulának tetszettek. Rudnayt választottam, így lettem a növendéke 1939-ben. Többek közt Iványi Ödön, Palkó József, Seres János, Xantus Gyula volt az évfolyamtársam. Osztályon belül negyedévenként hirdettek kompozíciós pályázatot, minden évben nyertem én is valamilyen díjat. Jól emlékszem arra, hogy a történelmi témák – Magyarok a St. Gallen-i kapunál – kategóriájában harmadévesként megelőztem a mesterképzős Miklóssy Gábort, aki később a kolozsvári akadémia tanára lett. Ugyanezt a témát festettem meg Firenzében, amiért megkaptam a város díját.

– *Hogyan került Firenzébe?*

– Egy magyar fiatalokból álló küldöttséggel festőnövendékeket – köztük engem is – vittek ki az 1942-ben megrendezett szellemi olimpiára. A festészeti nagydíjat Nagy Gyulának ítélték, ő egyéves ösztöndíjjal kinn is maradhatott a firenzei akadémián. Ahogy hazajöttem, Rudnay megkeresett, hogy legyek a tanársegéde.

– *Mit tanult tőle?*

– Azt vallotta, hogy a művészetnek nemzetinek kell lennie. Ahogyan a zenében Bartók Béla, Kodály Zoltán, az irodalomban pedig Ady Endre, József Attila. Ha nemzeti jellegről beszélünk, az csak magyar lehet. Az egyetemes művészetet úgy tudja gazdagítani egy nemzet, ha sikerül megtalálnia a karakterét. A magyar művészet egyszerre expresszív és konstruktív. Példának Czöbel Bélát tudnám felhozni. Párizsban láttam egy kiállítását. Sokan őt tartják a legfranciásabb festőnek, de hiába a gazdag színvilág, a laza ecsetkezelés, attól még nem lesz francia, csupán expresszív és konstruktív alkotó.

– *És milyen az ön által választott „nemzeti jellegű” festészet?*

– Belülről jön. Nem tudom, kitől származik a mondás, de nagyon találó: „Van, aki azért fest, hogy éljen, s van, aki azért él, hogy fessen.” A kettő nem ugyanaz! Az indíttatást, az elszántságot pontosan meg lehet határozni, de hogy a festészet nemzeti jellege témavilágában, technikájában vagy másban mutatkozik-e meg, arra nem tudnék válaszolni. Nem kíván sok beszédet, mindazonáltal elvárja a szókimondást. Talán Rudnay fogalmazta meg a legjobban: „Nem kiszolgálni kell a népet, hanem szolgálni a nemzetet.” Én mindig ezt tartottam szem előtt. Sokat számít a környezet is, ahol az ember él. Tornyai János a „nagy semmi”, az alföldi táj, Nagy István az Erdélyből hozott balladai hangulat, Rudnay pedig a kirobbanó emberi magatartás képi átörökítésének volt a legnagyobb mestere.

– *Őn pedig?*

– Nem az én tisztem megítélni.

– *Olvastam valahol, hogy B. Mikli Ferencet egész életében a szülőföld iránti „áhitatos tisztelet” inspirálta és adott ihletet a festészetéhez. Egyetért vele?*

– A környezet valóban nagy hatással van rám. Az élményeim nem tudom magamban tartani. De hát a művészet arra való, hogy az ember életét gazdagabbá tegye.

– *Képeit ismerve főként technikájában érezhető változás.*

– Festészetemben a tokaji művésztelepen töltött idők hozták a legnagyobb változást. Felfedeztem magamnak a hegyek ritmusát, a napfény jelentőségét, és persze a tokaji bort is. Ott kezdtem el akvarellézni, ott ismerkedtem meg a gouache technikával.

– *Hogyan jött létre a tokaji művésztelep?*

– A Népművelési Intézet képzőművészeti osztályának vezetője, Fischer Ernő és munkatársai, Xantus Gyula, Tamás Ervin 1952-től szervezték meg nyaranta a képzőművész-körök vezetőinek alkotótáborát és továbbképzését. Szerencsére a város fogadókészséget mutatott, s ebben jelentős szerepet játszott Tenkács Tibor helybéli rajztanár-festőművész. Úgy látszik, Tokaj ideális hely az alkotók számára, hiszen az író tábor mellett komolyzenei tábor is szoktak ott tartani. Elsősorban a szépséges táj csábítja a Tisza–Bodrog torkolatához a művészeket.

– *Mivel gyarapították önt a tokaji évek?*

– Nemcsak tudással és a táj nyújtotta élménnyel, hanem új barátokkal is. A tokajiak vendégszerető emberek, különösen Béres Béla esperes, aki maga is hozzájárult a nyári programokhoz, hangversenyeket szervezett a templomkertben. A művésztelepre később nemcsak a képzőművész-körök vezetői, hanem az általuk javasolt tagok is mehettek. Én például Tóth Menyhértet és Iványi Ödönt ajánlottam be... A tokaji művésztelep ma is létezik, amióta Bánszky Pál irányítja a tábor, főként népművészek járnak oda. Visszatérve a kérdésre, Tokajban nagyon sokat tanultam. Ismert művészettörténészek, köztük Supka Magdolna és Dávid Katalin tartottak előadásokat a korszerű művészeti nevelésről. Tőlük hallottam először a japán kutatók megállapításairól, például arról, hogy a körülöttünk lévő jelenségekről nyolcvan százalékban vizuálisan értesülünk. És ebben mennyi igazság van! Gondoljon csak arra, nem mindegy, hogy savanyú vagy édes cukrot szopogatunk, mindkét esetben más és más az arckifejezésünk. Vagy ha fenéken szúrnat valakit egy gombostűvel, az fájdalmában felkiált, látni lehet, hogy kellemetlen dolog történt vele. Rájöttem, hogy nekem is a vizualitással kell a legtöbbet foglalkoznom. Azt kell festenem, amit látok. Legalább ennyire fontos az iskolában zajló vizuális nevelés is, melynek során a gyerekek felfedezhetik maguknak a képzőművészet, a zene, az irodalom szépségeit. Ebben óriási szerepe van a pedagógusnak, meg kell tanítania a diákjainak, hogy be tudják fogadni az értékeket. E tekintetben sajnos nincsenek jó tapasztalataim. De ez egy külön beszélgetés témája lehetne.

B. Mikli Ferenc művészetének alapját a táj szeretete, a humánus és a tágabban vett realizmus alkotják. Megjelenítési módja azonban eltér az alföldi realistákétól: kevésbé drámaiak művei, színesebb, világosabb a koloritja, és festőisége is oldottabb. Ezek a sajátosságok távoli posztnagybányai reminiscenciákat idéznek fel. Ez a hasonlítás azonban csak afféle művészettörténeti beidegződés, mert a lényege az, hogy B. Mikli Ferenc karakteres, önálló, mással össze nem téveszthető alkotó. Természetes, hogy a szűkebb haza, így mindenekelőtt a Baja környéki táj, és kiemelten annak legmozgalmasabb eleme, a Duna számos művén megjelenik. A víz, az ártéri fák, tisztások, a part olykor szeszélyes vonala lágy, simogató fényeikkel, derűs színeikkel természetszeretetről vallanak. Az árnyalatok finom, szinte sejtelmes átmenete a hajnali Duna csendjét, nyugalmát, békéjét idézi. Az apály által alkotott homokpadkák és öblök ettől eltérően erőteljes kontúr vonalakkal, robusztus formával idézik az ősi elem, a víz erejét. – Dömötör János

– *Fontosak a kiállítások?*

– A mai napig fontosak. Én csak így tudom az emberek életét gazdagabbá tenni. Persze önző módon azt sem hallgathatom el, hogy nekem is életben kell maradnom. Ezalatt nem

azt értem, hogy minél több pénzt szeretnék kapni a képeimért, ez különösebben soha nem érdekelt. Számomra sokkal fontosabb a földi életen túli jelenlét. Jó lenne a képeim révén tovább élni. Ahogyan a legnagyobb festők. Nincs annál szebb dolog, amikor valaki azért keresi fel a Szépművészeti Múzeumot, hogy láthassa a híres alkotásokat, vagy képes hosszú kilométereket megtenni Debrecenbe, Pécsre Munkácsy képei miatt. A gyönyörű festmények igenis lehetnek erőt adó élmények az emberek számára.

– *Miközben az alkotóban is ott a vágy a megmutatkozásra...*

– Természetesen!

– *A kritikusok ilyeneket írnak önről: „egy reneszánsz festő”, „művészete átfogja a századot”.*

Mit szól hozzá?

– Ez a művészettörténészek dolga. Elolvasom, amit rólam írnak, de különösebben nem foglalkozom vele. Az nem rossz, ha dicsérnek. Persze vannak kritikussabb hangú publikációk is. Azokat úgy könyvelem el, hogy nem lehet mindenkinek ugyanaz a véleménye.

– *Elhalmozták díjakkal...*

– Mindegyik jólesik. 1996-ban Baja díszpolgára lettem. Ennek azért örülök, mert mások is úgy gondolták, hogy tettem valamit a városért, a helyi kultúráért. Egy ilyen elismerés további tettekre ösztönzi az embert. Ugyanezt mondhatnám a 2004-ben megkapott Köztársasági Ezüst Érdemkereszt, vagy a különféle művészeti díjak, szakmai kitüntetések kapcsán is.

– *Életművéhez hozzátartozik a pusztulásra ítélt katonavárosi Szent György-kápolna és a szerb sírkert megmentése. Miért volt fontos az ön számára?*

– Mert az életem része volt a közelünkben lévő szerb temető, melynek története 1690-re nyúlik vissza. Akkor jöttek Bajára a görögkeleti szerbek Csernovics Arzén pátriárka irányításával. Iskolába menet mindig elhaladtam a temető mellett. A sárkányölő Szent Györgyről elnevezett kápolna megszentelt hely volt, amikor harangoztak, tudtam, hogy vagy ünnep van, vagy temetnek. Csodálatos és látványos szertartásuk végén kalácsot osztogattak. A kápolnát körülölelő domb oldalát sírok borították, pravoszláv egyházi szertartással búcsúztatták a halottakat. Utoljára Vrányovacski Szávót, a szabómat temették ide. Egyébként nekem kiskoromtól fogva voltak szerb barátaim, alvégi családok, városi kereskedők gyerekei. A kápolna a II. világháborúban megsérült, a legnagyobb pusztítás azonban békeidőben érte: kirabolták az épületet, ikonosztázát, ikonjait, kegyzsereit, berendezési tárgyait ellopták. Egy nem egészen átgondolt döntés alapján a város tulajdonába került a szerb temető, melynek helyén nyugdíjasházat akartak építeni. Az egészben az a megdöbbenő, hogy a szentendrei pátriárka félrevezetésében – hogy jó pénzt lehet kapni a területért, ha felszámolják a temetőt – többek közt a temető szerb gondnoka működött közre. Aztán megtörtént az exhumálás, a koporsókat átvitték az új temetőbe. A farizeusok a kápolna tégláit is szétosztották már egymás közt, de szerencsére sikerült megakadályozni az épület lebontását. Sokan felháborodtak a történeten. Barátaimmal – köztük Bánáti Tiborral és Gál Zoltánnal – a nyilvánossághoz fordultunk. Felajánlottam, ha rendbehozzák a kápolnát, ingyen kifestem. A felújításra végül Éber András polgármestersége alatt került sor 1999-ben. Ígéretemhez híven újjáteremttem a kápolna belső terét, a falfestményeket secco technikával készítettem el. Már munka közben tudtam, hogy ez lesz a Megbékélés kápolnája.

– *Tehát a névadás is az ön érdeme. Igaz, hogy saját arcképét is odafestette az egyik képre, ahogyan a reneszánsz festők tették?*

– Nemcsak én vagyok látható, hanem Rudnay Gyula, Nagy István, Tóth Menyhért, Michelangelo, a szüleim és megboldogult feleségem is. Őket rejtettem el a szenvedéstörténetről, az anyagi üdvözletről, az Istenanyáról, a kis Jézusról és a Keresztelő Szent Jánosról, valamint a négy pravoszláv szentről, Szent Száváról, Szent Miklósról, Cirillről és Metódról alkotott jelenetek figurái között. A kápolna közvetlen közelébe néhány meg-

mentett sírkómaradványból padokat készíttettem. Nagyon szeretnek ott üldögelni az emberek: beszélgetnek, néha kártyáznak. Megy tovább az élet...

Van valami sorsszerűség vagy isteni kegyelem abban, hogy B. Mikli Ferenc festőművész lelki és művészi kötelességének érezte a semmiből újjáteremteni ezt a pusztulásra szánt kápolnát és környezetét. Rendkívüli invencióval megküzdött munkája közben szimbólummá nemesült számára ez akis épület, és új titulussal bővítette a régit. Legyen ez a megbékélés kápolnája. Ezt ábrázolja a belső tér jelképrendszere, a bizánci és latin, a keleti és nyugati keresztény művészet motívumainak harmóniája. Két secco egyetemes jelentést sugall. A bejárat belső jobb és bal oldalán Cirill-Konstantin és Metód bizánci görög testvérpár. Ők fordították szláv nyelvre a Szentírást. II. János Pál pápa 1980. december 31-i keletkezéssel kiadott apostoli levelében Cirillt és Metódot Európa védőszentjeivé nyilvánította. A pápa kijelentette, hogy Szent Benedek mellett, aki elsősorban nyugati és közép-európai volt, szükségünk van arra, hogy rávilágítsunk a bizánci hagyományokra, a keleti kereszténység értékeire, az egyház egységére. A Megbékélés kápolnája nyitott kapukkal várja a látogatókat. – Rapcsányi László

– *Dunai tájak, emberek, szakások. Hagyományok, hagyományos témák. Derűs, borús történetek, tetten érhető humánium. Reneszánsz példák, rembrandti út, magyar elődök. Mi áll önhöz legközelebb ezekből?*

– Ennek megítélése megint csak nem az én reszortom. Témáimat sokszor véletlenszerűen választom. Ha meglátok valami érdekeset, vagy valami nagyon leköti a figyelmemet, előfordulhat, hogy kép lesz belőle. Néha betérek az utcánk sarkán lévő kocsmába – ahogyan hajdanán Rudnayval is megittunk ott egy pohárka bort –, figyelem az embereket, a gesztusaikat, és megfestem őket. Mostanában megint jobban izgat a figurális ábrázolás. De nem lettem hűtlen a tájhoz sem: a veránkai Duna, a hortobágyi róna, a berekfürdői határ gyakran feltűnik a képeimen. Még most is, ennyi évesen is szívesen megyek ezekre a helyekre, mindig meghívnak a művésztaборokba.

– *Merre járt a nagyvilágban?*

– Olaszországban, Franciaországban, Németországban, Angliában, Izraelben, Romániában és az egykori Szovjetunióban. Tanulmányutakon jártam, kiállításokat rendeztem. Mindenhol sokat gyarapodtam, sok élménnyel lettem gazdagabb. És természetesen képek is születtek.

– *Érdemes volna megírni a visszaemlékezéseit...*

– Egyszer már nekikezdtém. De nincs rá érkezésem. Lefoglalnak a kiállítások.

– *Valójában soha nem kényeztette el a művészetpolitika és a társadalmi mecenatúra. Nem bántotta?*

– Miért bántott volna? Az igaz, hogy a nagy megrendeléseket nem én kaptam, de tőlem is vásárolt rendszeresen a Képzőművészeti Alap. Abból persze nem lehetett volna megélni. De annyi minden mással foglalkoztam a festészet mellett, hogy nem kellett szűkölködni a családomnak. A művésztelep megszűnése után a bajai Finomposztó Vállalatnál kaptam négyórás állást mint tervező. Óraadóként tanítottam rajzot a tanítóképzőben, kerttervezést a kertészképzőben és kirakatrendezést a kereskedelmi szakközépiskolában. Nemcsak Baján, hanem Bács-Kiskun megyében is megbecsültek. S valami csoda folytán nem felejtettek el, máig sokfelé hívnak, hogy rendezek kiállítást a műveimből. Én meg boldogan megyek.

– *Ha előlről kellene kezdenie, mindent ugyanígy csinálna?*

– Nem is tudom. Talán... Elég érdekes pályám volt. Nem?...

Baja, 2006. január

Golgota, részlet

A fény útja

Varijak tanyája

Téli napsütés

Miért